

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Series "Psychology". № 1(13), pp. 16-20 (2021)
УДК 377.1:369
DOI: [https://doi.org/10.17721/BSP.2021.1\(13\).3](https://doi.org/10.17721/BSP.2021.1(13).3)

ISSN 1728-3817
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing and Polygraphic Center "Kyiv University", 2021

Інесса Візнюк, д-р психол. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0001-6538-7742;
Сергій Долинний, асп.
ORCID ID: 0000-0003-3555-5818

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, Україна

ТРИСУБ'ЄКТНА КАТЕГОРИЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ ПОМІЧНИКА ЛІКАРЯ-СТОМАТОЛОГА

Визначено зміст психологічної підготовки помічника лікаря-стоматолога, а також його компетентнісну характеристику й особливості професійного спрямування. Шляхом експериментального дослідження з'ясовано, як реалізовано підготовку такого фахівця у відомих навчальних закладах України медичного типу. Визначено та практично доведено ефективність дидактичних умов, що забезпечують психологічну підготовку помічника лікаря-стоматолога у медичних навчальних закладах, а саме те, що система дидактичної взаємодії навчального закладу орієнтована на педагогічне забезпечення відповідної актуалізації студента як суб'єкта власного професійного вибору. Представлено ефективність розроблених нами й упроваджених в освітній процес навчального закладу організаційно-педагогічних умов психологічної готовності майбутнього помічника лікаря-стоматолога в системі дидактичної взаємодії.

Ключові слова: професійна підготовка, система дидактичної взаємодії, фахівець стоматологічного профілю, особистісний підхід.

Вступ. Психологічна готовність майбутніх фахівців стоматологічного профілю передбачає професійну підготовку та конкурентоспроможність на ринку праці. Нині існують різні моделі професійного забезпечення підготовки помічника стоматологічного профілю. В умовах сучасності в Україні саме цій проблемі приділяють недостатньо уваги. Ураховуючи актуальність зазначеної проблеми, попит на сучасному ринку праці на помічників лікаря-стоматолога досить високий, а відсутність спеціальних досліджень саме в цьому напрямі створює ґрунтовні потреби у вивченні цієї теми.

Президент Асоціації імплантологів сучасної України Я. Заблоцький вважає, що проблеми з доглядом ротової порожнини та чутливістю зубних покривів виникають унаслідок способу життя людини. І лише 5 % пародонтологічних захворювань залежать від спадковості, ураховуючи також екологічні умови й інші зовнішні фактори. "У нас відсутня культура догляду за дентоальвеолярними, – стверджує він, – оскільки нині третина нашої нації не може дозволити собі скористатися послугами фахової стоматології".

Виникає потреба в розкритті та конкретизації взаємозв'язків професійних надбань й особистісних потенціалів; у встановленні чинників, що сприяли б збереженню здоров'я людини, становленню та саморозвитку фахівців стоматологічного профілю. Саме зазначені проблеми й зумовили мету та завдання представленого дослідження.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування й експериментальна діагностика особливостей психологічної готовності майбутнього помічника лікаря-стоматолога в системі дидактичної взаємодії навчального закладу.

Гіпотезою дослідження є припущення про те, що психологічна готовність майбутнього помічника лікаря-стоматолога в системі дидактичної взаємодії навчального закладу буде ефективною за таких умов:

- професійної підготовки фахівця стоматологічного профілю згідно із сучасними світовими стандартами щодо ринку праці;

- взаємодії таких трьох суб'єктів, як учасники освітнього процесу, здобувачі освіти та потенційні роботодавці;

- забезпечення професійних надбань майбутнього фахівця в системі дидактичної взаємодії навчального закладу.

Гіпотезу перевірено за допомогою таких **методів**: Берлінський опитувальник (BQ), що оцінює їхні медичні здібності на основі їх результатів оцінювання [4], методика "Мотивація вибору медичної професії" А. Василькової, тест "Виробничі ситуації", авторська методика трисуб'єктного анкетування О. Гуменюк.

Огляд літератури. У працях П. Андерсона, Дж. А. Білі, Л. Белфілда, Дж. Беннета, Х. Бранда, А. Діділеску, Д. Даймока, Ю. Гювена, М. Гектора, П. Холбрука, Дж. П. Джаясінге, М. Манзанареса, Дж. О'Саллівана, М. Ріджіо, В. Роджер-Леруа, Б. Шевена, Дж. Слоана та К. Вандамма [1] розкрито основний навчальний план з біологічних та біомедичних наук для стоматології. Вони допомагають студентам розвивати медичні знання та навички поведінки, які поліпшують якість і суворість їхньої майбутньої практики. З огляду на це їхній досвід і знання мають вирішальне значення для забезпечення ефективного навчання. Однак у французькому національному семінарі було виявлено, що більшості молодим науковцям не вистачає освітніх профілактичних навичок на початку своєї кар'єри щодо збереження власного здоров'я, організації власної професійної та дозвілєвої діяльності (Г. Ішервуд, К. Тейлор, Г. Бернсайд, Р. Фіцджеральд і Н. Фленніган [10]). Ф. Чоу, Дж. Хольцман, С. Роджерс і С. Чен показують у своїх теоріях вплив програм VII Стоматологічної робочої версії на практиці стоматологів за аналізом подібностей і відмінностей [2]. Е. Коста, Л. Мартінс, В. Крал, Л. Пероні, Д. Фрейтас та М. Олівейра оцінюють поведінку стоматологів щодо використання суб'єктивних особливостей пацієнтів [3]. Р. Девіллард обґрунтовує самооцінку освітніх потреб молодших доцентів з консервативної стоматології та ендодонтики у Франції [4]. Праці Р. Дсуза, Р. Кінонеса, С. Хаббелла, Дж. Брейма присвячені висвітленню вивчення здоров'я ротової порожнини в освіті медсестер за допомогою міжпрофесійної практики спільної роботи "Кваліфікований експериментальний проект дослідження" [5]. Л. Фрідлендер, А. Мелдрам та К. Лайонс сприяють розробленню навчальних програм у стоматології останніх курсів для підвищення компетентності та професіоналізму для сучасної загальної стоматологічної практики [6].

На основі зазначених досліджень було створено галузевий стандарт освітнього середовища в умовах ЗВО за профілем фахівця – асистента лікаря-стоматолога, що лів в основу нашої експериментальної програми змін у стоматологічній практиці.

Методологія. У контексті загальнонаукової методології щодо забезпечення фахового досвіду в майбутніх стоматологів у системі дидактичної взаємодії ЗВО, нами визначено систему їхньої психологічної підготовки як відкритої, динамічної й абстрактно-просторової організа-

цію освіти в екзистенційно-гуманістичному розкритті поняття і як конкретне педагогічне явище в аспекті сумативно-діяльнісного підходу. Перевагою цієї системи підготовки майбутніх фахівців є доцільність суб'єкт-об'єктного підходу у взаємодії з іншими системами педагогічного процесу [11]. Структуровано й уточнено наявність ціннісно-змістових елементів системи в контексті впровадження інноваційних змін і нових елементів взаємодії [8]. Отож, зауважимо, що адаптивність цієї системи орієнтована на студент-центроване навчання в навчальному закладі, на саморозвиток здобувачів освіти та їхню готовність до нових дотичних змін.

Для розкриття мети й обґрунтування гіпотези використано такий перелік методів дослідження, як: аналіз філософсько-педагогічних і медико-психологічних джерел за темою дослідження; синтез структурно-функціональних засобів (умов) фахової підготовки майбутніх стоматологів в Україні для обґрунтування тенденцій їхнього розвитку на майбутнє і підвищення потреб на ринку стоматологічних послуг та забезпечення вищої стоматологічної освіти.

Психодіагностичний інструментарій. Берлінський опитувальник (BQ) було запропоновано респондентам в аспекті розкриття трьох категорій питань: про якість сну, наявність задишки та показники артеріального тиску. Потім за сукупністю позитивних чи негативних відповідей оцінювали кожну конкретну категорію. За позитивного значення двох і більше категорій виносили висновок про високу ймовірність у пацієнта синдрому обструктивного апное уві сні (СОАС). Як критерії СОАС розглянуто обструктивні ознаки (апное, гіпнопе, пробудження пов'язані із задишкою), що сприяють розвитку таких симптомів: випадкові епізоди засинання, денна сонливість, відсутність нічного сну, втома, задишка, гучне хрипіння, зупинки дихання тощо. Зазначене створює об'єктивну картину внутрішнього самопочуття і виснаженості досліджуваних як показників забезпечення плідної діяльності та готовності до виконання фахових обов'язків майбутніми стоматологами [4].

Методика "Мотивація вибору медичної професії" А. Васильової, де авторка виділяє мотиви самостійного вибору професії лікаря: бажання лікувати людей, співчуття щодо страждання важкохворих осіб, можливість піклуватись про здоров'я своїх близьких, матеріальна зацікавленість, можливість впливати на інших людей, доступність ліків. Психодіагностичні вимірювання обумовлені взаємозв'язком між індивідуальними характеристиками та забезпеченням професійної діяльності майбутніх фахівців, які визначаються такими соціально-психологічними підходами, як статус особистості в групі, рівень відповідності її інтересів членам колективу тощо.

Тест "Виробничі ситуації" обумовлений психодіагностикою чотирьох позицій щодо спрямованості керівника:

Д – спрямованість на зацікавленість керівника у справах;

П – спрямованість щодо створення позитивного психологічного клімату в колективі;

О – спрямованість на офіційну субординацію;

З – спрямованість на себе.

Використовуючи психодіагностичну авторську анкету О. Гуменюк, представимо обґрунтування та психодіагностику складових трисуб'єктної взаємодії в моделі професійної підготовки стоматологів, із використанням критеріїв: t -критерій Стьюдента (для перевірки значущості показників); < 0 (кореляційне підтвердження значущості впливів досліджуваних явищ); n (кількісний показник спостережень); $G0,05$ (оцінка достовірності зсуву за значущістю 0,05); $G0,01$ (оцінка достовірності зсуву за значущістю 0,01); $E-11$ cut (для визначення значущості тієї чи іншої ознаки). За допомогою автор-

ського психодіагностичного опитувальника шляхом визначення якісних і кількісних критеріїв оцінки було відібрано осіб контрольних та експериментальних груп. Склад експериментальної вибірки якісно і кількісно репрезентує генеральну сукупність, оскільки для її формування застосовано техніки моделювання і рандомізації. Використаний експериментальний план, методи статистичної обробки, її проведення та інтерпретація результатів забезпечили внутрішню та зовнішню валідність.

Психологічний експеримент (ПЕ) було побудовано з метою доцільності реалізації організаційно-педагогічних умов у психологічну підготовку помічників стоматологічного профілю та впровадження системи професійної підготовки помічника стоматологічного профілю, відповідно до дидактичних умов [3]. В експерименті використовували різні методи психолого-педагогічних досліджень, а саме: спостереження (предметом спостережень була навчальна діяльність учнів на заняттях); бесіда (проводили з учнями у процесі обговорення результатів опитування); контент-аналіз як метод вивчення документації (вивчали відомості класних журналів, результати контрольних та пробних робіт).

Статистичні методи використано для порівняння й інтерпретації результатів експерименту.

Результати дослідження. Проходило дослідження протягом 2017–2020 рр. й охоплювало такі етапи: перший (2017–2018 рр.) і другий (2019–2020 рр.). Під час експерименту щодо респондентів експериментальних і контрольних груп двічі було здійснено вимірювання параметрів психолого-педагогічної готовності (психологічні й освітні (трисуб'єктні) параметри) як інтегративної особистісної якості. Загальна кількість контрольних звітів – чотири, що пов'язано з проведенням науково-дослідної, психодіагностичної, виробничої та психологічної практик. Особливості психологічної готовності майбутнього помічника лікаря-стоматолога в системі дидактичної взаємодії представлено в особі трьох суб'єктів (параметрів вимірювання). *Перший суб'єкт* – заклад вищої освіти, як учасник освітнього процесу. *Другий суб'єкт* – сам студент, як здобувач освіти. *Третій суб'єкт* – заклади охорони здоров'я в аспекті забезпечення потреб роботодавця й опосередкованого споживання освітніх послуг, а також безпосередні керівники баз практичного забезпечення навчання студентів і представники професійних спілок стоматологічного профілю.

Дослідження було проведене у Вінницькій обл. на базі Вінницького медичного коледжу ім. Д. К. Заболотного (м. Вінниця), *Гайсинського медичного фахового коледжу* (м. Гайсин), *Погребищенського медичного фахового коледжу* (м. Погребище), *Могилів-Подільського медичного коледжу* (м. Могилів-Подільський), *Бершадського медичного коледжу* (м. Бершадь), у м. Києві – в установі Київського медичного коледжу ім. П. І. Гаврося та в м. Полтава – в умовах Української медичної стоматологічної академії. У дослідженні взяли участь 388 осіб, із них 231 здобувач освіти, 80 учасників освітнього процесу, 43 роботодавці на базах практики, 34 управлінці приватних стоматологічних клінік, з урахуванням їхнього професійного досвіду: на початку навчання, у процесі навчання і практики (клінічний менеджмент). Вибірка досліджуваних становила категорію осіб за віком 17–21 рік спеціальності 221 "Стоматологія", спеціалізації "Стоматологія" за освітньо-кваліфікаційним рівнем – молодший спеціаліст. Експеримент проведено за рішенням ВДПУ імені Михайла Коцюбинського на кафедрі психології та соціальної роботи (протокол № 17 від 29.09.2017).

Під час ПЕ вивчали ставлення стоматологів до практики, щоб підвищити рівень готовності молодших спеціалістів – асистентів стоматологів.

Численність експериментальних груп забезпечує відповідність вимогам щодо загального обсягу вибірки та підлягає статистичній обробці. У пріоритеті вибірки є особливість того, що всі групи належать до професійного забезпечення стоматологічного профілю, у формуванні яких досить вагомою є експериментальна діагностика організаційно-педагогічних умов фахової готовності асистента лікаря-стоматолога. За показниками Берлінського опитувальника (BQ) високий ризик порушення дихання уві сні виявлено у 59,93 % (160 з 267) досліджуваних. Серед чоловіків високий ризик апное сну мали 61,33 % (46 з 75), серед жінок – 59,38 % (114 з 192), $p = 0,991$. За анкетною для скринінгу "Апное сну" підвищення ризику виявлено у 53,53 % (144 із 269)

осіб, у 44,44 % (32 із 72) чоловіків і 56,85 % (112 зі 197) жінок ($p = 0,071$). Надлишкова денна сонливість за шкалою сонливості Epworth (≥ 11 балів) виявлена у 21,66 % (60 із 277) обстежених. Відсоток жінок із надмірною денною сонливістю досяг 23,5 % (47 із 200), а чоловіків – 16,88 % (13 із 77), різниця була статистично незначущою ($p = 0,231$), що свідчить про досить високу виснажуваність учасників експерименту під час здійснення професійних обов'язків.

Згідно з методикою "Мотивація вибору медичної професії" А. Василькової, спостерігаємо високу відповідність щодо вибору професії всіх груп досліджуваних (табл. 1).

Таблиця 1

Рівень мотиваційної готовності майбутнього асистента стоматолога

Рівень розвитку	Експериментальна група (201 особа)				Контрольна група (187 осіб)			
	До ПЕ		Після ПЕ		До ПЕ		Після ПЕ	
	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%
Високий	48	23,88	78	38,81	45	24,06	62	31,55
Задовільний	101	50,25	109	54,23	100	53,48	107	57,22
Низький	52	25,87	14	6,96	42	22,46	21	11,23

За її показниками спостерігаємо бажання лікувати людей (ЛЛ – 84 %), бажання полегшити страждання тяжкохворих, старих і дітей (ПС – 24 %) та готовність вирішувати науково-медичні проблеми (НП – 99,8 %) (табл. 1). Отож, вибірка усіх медиків-стоматологів обумовлена самостійним вибором фаху та за власним бажанням.

Під час другого зрізу в контрольній групі осіб відображено тенденцію показникових розбіжностей між контрольною групою (КГ) й експериментальною групою (ЕГ) осіб

(табл. 2). За результатами авторської методики трисуб'єктного анкетування О. Гуменюк видно, що між шкалами "Спрямованість на офіційну субординацію" та "Спрямованість на себе" спостерігаємо спрямованість як і в КГ осіб так і в ЕГ на співпрацю. В ЕГ респондентів представлено досить високі значення щодо надання медичної допомоги, а в КГ увагу акцентовано на забезпеченні власних професійних інтересів.

Таблиця 2

Зсуви орієнтаційних ЕГ та КГ

Групи	Критерії	Орієнтація на справу	Орієнтація на взаємини	Спрямованість на офіційну субординацію	Спрямованість на себе
Е	t	6	7	0	15
К		3	18	16	0
Е	< 0	1	3	22	0
К		7	7	9	26
Е	n	7	10	22	15
К		10	25	25	26
Е	G0,05	0	1	6	3
К		1	7	7	8
Е	G0,01	0	0	5	2
К		0	6	6	6
Е	E-11 зріз	28,1	18	31,7	22,2
К		27,9	17	29,2	25,9
Е	E-12 зріз	29,2	25,1	25,1	24,7
К		26,7	20,4	31,5	21,4

В ЕГ осіб представлено статистично достовірні зсуви за цифровими показниками трьох суб'єктів у вимірюванні операційного параметра, функціональність якого розкриває оцінку останніх, на етапі їхнього зближення (табл. 2). За результатами експерименту спостерігаємо ефективність розроблених нами й запроваджених в освітній процес навчального закладу організаційно-педагогічних умов психологічної готовності майбутнього помічника лікаря-стоматолога в системі дидактичної взаємодії. Аналізуючи параметри професійної готовності майбутніх стоматологів, відзначимо (табл. 3):

- наявність статистично ймовірнісних професійно значущих змін (0,873) за усіма особистісними параметрами професійної готовності студентів ЕГ і, навпаки, їхня відсутність у КГ осіб, а саме – умотивованість особистісного вибору щодо здобуття професії за медичним профілем зросли за рахунок підвищення внутрішньої потреби у виборі та зниженні вузькоособистісної мотивації;

- підвищення орієнтаційного підходу щодо забезпечення професійного досвіду (умінь і навиків) та знецінення офіційної субординації в периметрі соціальних взаємин;

- зростання трисуб'єктного інтернального забезпечення у виробничих відносинах і ситуаціях підвищеної складності, що слугуватиме й надалі пріоритетним чинником у формуванні особистісного підходу майбутнього фахівця (табл. 4).

Із табл. 4 видно, що під час *першого зрізу* спостерігаємо істотні відмінності за результатами трисуб'єктної оцінки рівня професійного забезпечення осіб ЕГ і КГ. Під час *другого зрізу* виявлено тенденцію до зближення згідно із цими показниками вимірювання рівня професійної готовності ЕГ осіб і збереження диференційної спрямованості в КГ студентів.

Таблиця 3

Зсуви операційних показників КГ та ЕГ за результатами дослідження

Групи	Критерії	I суб'єкт (ЗВО)	II суб'єкт (студенти)	III суб'єкт (база практики)
К	t	7	3	5
Е		10	0	2
К	< 0	10	5	7
Е		1	8	5
К	n	17	8	12
Е		11	8	7
К	G0,05	4	1	2
Е		2	1	0
К	G0,01	3	0	1
Е		1	0	0

Таблиця 4

Результати трисуб'єктного інтернального контролю рівня професійної готовності ЕГ і КГ студентів

Зрізи експерименту	I суб'єкт (%)	II суб'єкт (%)	III суб'єкт (%)
Перший зріз	61,0	87,6	91,0
	63,7	94,3	97,6
Другий зріз	81,0	75,9	82,0
	72,0	92,1	96,7

Отож, наявні досить значущі корелюючі залежності відповідно до орієнтації студента на здобуття професії за медичним профілем, що зросли за рахунок підвищення внутрішньої потреби у виборі (перший зріз) та зниженні вузькоособистісної мотивації за професійними надбаннями в соціометричному вимірі. *Позитивну кореляцію* спостерігаємо із внутрішньою мотивацією (0,874) згідно з тенденцією за власним вибором надання професійної медичної допомоги й інтернального контролю (0,902) у виробничій сфері в ситуаціях успіху й невдач. *Негативну кореляцію* (-0,09) виявлено в ситуації знецінення офіційної субординації за зовнішніми чинниками. Отож варто відзначити наявність зв'язку за значущістю між особистісним розвитком студента як майбутнього стоматолога, і суб'єктністю його професійної готовності, що й свідчить про істинність гіпотези дослідження.

Можна підсумувати, що створені нами організаційно-педагогічні умови мають суттєву дієвість системи дидактичної взаємодії та суб'єктну організованість студентів, що й сприяло підвищенню їхнього рівня професійної готовності за трьома окресленими ознаками.

Наукова дискусія та висновки. Отже, урахувавши досвід в укладанні освітньо-професійних програм (ОПП) щодо психологічної готовності майбутнього асистента лікаря стоматолога у країнах Європи й порівнявши його із практичною підготовкою такого фахівця в Україні, варто зауважити, що спрямованість й особливості його професійної підготовки, збалансованість професійних параметрів, що забезпечують готовність фахівця стоматологічного профілю до співпраці в команді та самостійної професійної готовності, сформовані не на забезпечення колективної роботи. Однак забезпечення ОПП підготовки (тривалість три роки) щодо реалізації помічника лікаря в галузі приватної стоматології є досить ефективним показником, який досягнуто за порівняно короткий час (2017–2020 рр.). Найоптимальнішим забезпеченням розвитку ОПП вважаємо впровадження спеціалізацій (гігієніст дошкільного (шкільного) закладу освіти, терапевтичний, фахівець у галузі менеджменту – медичний представник) і подальше забезпечення фахової підготовки у сфері післядипломної освіти. Такий фахівець може займати посади згідно із класифікатором професій стоматологічного профілю, як-от асистент лікаря-стоматолога (дитячого, хірургічного, терапевтичного, пародонтологічного й ортопедичного профілів); зубний гігієніст. Згідно із цим і було визначено систему дидактичної взаємодії навчального закладу щодо професійної готовності майбутнього помічника

лікаря стоматолога за умовами ОПП, розкритими в дослідженні.

Урахувавши вимоги сучасності щодо ОПП українських і міжнародних стандартів професійного забезпечення професійної освіти, у структурі підготовки цього фахівця представлено уміння та навички з основ спеціальної виробничої практики у сфері "людина – людина": загальноосвітніми й компетентнісними знаннями; спеціальними (відповідно до фаху з основ медичного менеджменту).

З'ясовано та практично обґрунтовано дидактичні умови, що забезпечать ефективність психологічної підготовки помічника лікаря-стоматолога у ЗВО, відповідно до методології дослідження, які обумовлені тим, що:

- навчальний заклад створює функціонування системи дидактичної співпраці зі студентами й потенційними роботодавцями;
- процес навчання організовано як суб'єкт-суб'єктна співпраця учасників освітнього процесу та здобувачів освіти;
- наявне відповідне забезпечення професійної підготовки студентів у ЗВО;
- застосовано зміни щодо практичного забезпечення дисциплін із використанням адаптивних ІКТ;
- здійснено зміни в організації освітнього процесу закладу вищої освіти;
- використовуються інтерактивні дидактичні засоби навчання.

Отже, у ході експерименту перевірено ефективність і результативність системи дидактичної взаємодії щодо професійного забезпечення готовності помічника стоматолога як асистента деонтологічного профілю за наявності у нього мотиваційної, орієнтаційної, операційної, вольової й оцінкової компетентності. У процесі впровадження організаційно-педагогічних умов щодо підготовки майбутнього фахівця-гігієніста стоматологічного профілю досягнуто суттєвого підвищення цих параметрів та визначено кореляційні взаємозв'язки педагогічно значущих показників щодо їхньої психологічної готовності й конкурентоспроможності на ринку праці.

З огляду на експеримент можна зробити такий висновок: статистичні показники трисуб'єктного визначення професійного забезпечення майбутнього фахівця свідчать про чітку тенденцію до наближення, що підтверджує і правильність дослідницької гіпотези.

Виконане дослідження сприяло створенню й впровадженню навчально-методичного забезпечення освіти щодо психологічної готовності помічника лікаря-стоматолога, а саме: відповідного навчального плану,

навчальних та робочих програм; типових ОПП із циклу загальнонаукових (базових) і професійних дисциплін; методичних вказівок з курсу "Робота в чотири руки" на терапевтичному прийомі з дисципліни "Терапевтична стоматологія"; методичних рекомендацій із практичних занять з дисципліни "Профілактика стоматологічних захворювань", що й надалі є перспективою реалізації освіти майбутніх стоматологів.

Представлені результати дослідження надають підстави стверджувати, що вихідну гіпотезу підтверджено, а мету досягнуто.

Список використаних джерел / References

1. Bennett J. H., Beeley J. A., Anderson P., Belfield L., Brand H. S., Didilescu A. C., Dymock D., Guven Y., Hector M. P., Holbrook P., Jayasinghe J. A. P., O'Sullivan J., Riggio M., Roger-Leroi V., Scheven B., Sloan A. J., Vandamme K., & Manzanares M. C. A core curriculum in the biological and biomedical sciences for dentistry. *European Journal of Dental Education*, 2020. 234 p.
2. Chou C. F., Holtzman J. S., Rogers S., & Chen C. The Impact of Title VII Dental Workforce Programs on Dentists' Practice Location: A Difference-in-Differences Analysis. *Academic Medicine*, 2020. 95(3). P. 442-449.
3. Costa E. D., Martins L. A. C., Cral W. G., Peroni L. V., Freitas D. Q., & Oliveira M. L. Assessment of dentists' behavior on the use of patients' images. *European Journal of Dental Education*. 2020. 180 p.

4. Devillard R. Self-perceived educational needs of junior assistant professors in Conservative Dentistry and Endodontics in France. *European Journal of Dental Education*, 2018. 22(3). P. 514–521.

5. Dsouza R., Quinonez R., Hubbell S., Brame, J. Promoting oral health in nursing education through interprofessional collaborative practice: A quasi-experimental survey study design. *Nurse education today*. 2019. № 82, 93–98.

6. Friedlander L. T., Meldrum A. M., & Lyons K. Curriculum development in final year dentistry to enhance competency and professionalism for contemporary general dental practice. *European Journal of Dental Education*, 2019. 23(4). P. 498–506.

7. Fu M. M., Chen R. Y., Kao H. C., Wang C. H., Chan H. L., Fu E., & Lee T. S. H. Life satisfaction of Taiwanese dental graduates received residencies in the US: a cross-sectional study. *BMC Medical Education*, 2020. 20(1). 129 p.

8. Höhne C., Schwarzbauer R., & Schmitter M. Introduction of a new teaching concept for crown preparation with 3D printed teeth. *European Journal of Dental Education*, 2020. 145 p.

9. Imorde L., Möltner A., Runschke M., Weberschock T., Rüttermann S., & Gerhardt-Szép S. Adaptation and validation of the Berlin questionnaire of competence in evidence-based dentistry for dental students: a pilot study. *BMC Medical Education*, 2020. 20(1). 136 p.

10. Isherwood G., Taylor K., Burnside G., Fitzgerald R., & Flannigan N. Teaching orthodontic emergencies using the "flipped classroom" method of teaching-A mixed methods RCT. *European Journal of Dental Education*, 2020. 24(1). P. 53–62.

11. Szabó R. M., Davis J. M., & Antal M. Introducing career skills for dental students as an undergraduate course at the University of Szeged, Hungary. *BMC Medical Education*, 2020. 20(1). 68 p.

Надійшла до редколегії 20.01.21
Рекомендована до друку 13.06.21

Viznyuk Inessa, Dr of Sci. (Psychology), Associate Prof.

ORCID ID: 0000-0001-6538-7742;

Sergey Dolinny, PhD Student

ORCID ID: 0000-0003-3555-5818

Vinnitsa State Pedagogical Michael Kotsyubynsky University, Vinnitsa, Ukraine

FEATURES OF PSYCHOLOGICAL READY OF THE FUTURE ASSISTANT DENTIST IN THE SYSTEM DIDACTIC INTERACTION

The article shows the essence of psychological training of an assistant dentist, as well as his competence characteristics and features of the professional direction, through experimental research, implemented the training of such a specialist in a number of well-known medical institutions of Ukraine.

The aim of the research is the theoretical substantiation and experimental diagnostics of the peculiarities of the psychological readiness of the future assistant dentist in the system of didactic interaction of ZVO. The methods used include: Berlin Questionnaire (BQ), which assesses their medical abilities based on their assessment results, the method "Motivation to choose a medical profession" AP Vasilkova, test-questionnaire "Production situations", the author's method of three-subject questionnaire A. N. Humenuk.

The conclusions present and practically prove the effectiveness of didactic conditions that provide psychological training of the assistant dentist in medical schools. It is indicated that the system of didactic interaction of the educational institution is focused on the pedagogical support of the relevant actualization of the student as a subject of his own professional choice. The effectiveness of the organizational and pedagogical conditions of the psychological readiness of the future assistant dentist in the system of didactic interaction developed and implemented in the educational process of the educational institution is presented.

Author's variants were used: interactive three-subject planning and adaptive management in the organization of educational process of students; methods of work in individual and collective forms on the ways of forming the subjective experience of the future specialist. The efficiency of introduction of organizational and pedagogical conditions of professional training of the assistant dentist is practically proved. During the experimental study, respondents eventually rethought the "object" of their activities and crossed the previously opaque boundaries between medical care and traditional training of students in the conditions of free economic zone.

Keywords: professional training, system of didactic interaction, specialist of dental profile, personal approach.